

3/2000. Polgári jogegységi határozat

a kereset egészének elbírálásáról bírósági részítélettel, ha az alperes beszámítási kifogása miatt a tárgyalás elhalasztása szükséges

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának polgári jogegységi tanácsa a 2000. május 31. napján megtartott nem nyilvános ülésén a Legfelsőbb Bíróság Pf. VII. számú ítélkező tanácsának indítványa alapján meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A bíróság részítélettel a kereset egészét is elbíráhatja, ha az alperes beszámítási kifogása miatt a tárgyalás elhalasztása szükséges.

Indokolás

I.

A Legfelsőbb Bíróság Pf. VII. számú ítélkező tanácsa a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (Bszi.) 29. §-a (1) bekezdésének *b)* pontjában írt okból jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta abban a kérdésben, hogy hozható-e a kereset egészét elbíró részítélet, ha az alperes beszámítási kifogásának eldöntése végett a tárgyalást a bíróságnak el kell halasztania. Ezzel egyidejűen a Bszi. 29. §-ának (2) bekezdése alapján a jogegységi határozat meghozataláig a Pf.VII.24664/1999. szám alatt másodfokon folyamatban lévő per tárgyalását felfüggesztette.

A Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság a Gf.X.31763/1996/3. számú részítéletében kifejtette: az adott ügyben másodfokon hozott határozat azáltal, hogy a keresetet egészében elbírált - minthogy nem lévén további kereseti követelés - nem tette lehetővé a beszámítás érvényesülését annak ellenére, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét részítélettel hagyta helyben. Ezért a jogerős ítélet marasztalást tartalmazó rendelkezését részben hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatásával a marasztalás összegét a beszámított követeléssel csökkentette arra az esetre, ha a beszámítás a további eljárás eredményeképpen sikerre vezet.

Az indítványozó tanács a most említett határozatban elfoglalt jogi álláspontot nem osztja. Előterjesztésének indokolása szerint a Pp. 213. §-ának (2) bekezdése lehetővé teszi az eljárás elkülönítését a beszámítási kifogás tekintetében is; ezt támasztja alá az említett jogszabály második mondata, amely a beszámítási kifogás, illetőleg a viszontkereset sikerétől függően lehetőséget ad a később hozott ítélettel a jogerős részítélet hatályon kívül helyezésére vagy megfelelő módosítására.

II.

A jogegységi tanács nem nyilvános ülésén a legfőbb ügyész képviselője felszólalásában kifejtette, hogy a bíróság részítéletében a kereseti követelésnek a beszámítási kifogással csökkentett összegét meghaladóan nem marasztalhatja az alperest, a teljes követelés végrehajtásának a lehetősége ugyanis ellentétes lenne a beszámítási kifogás lényegével és céljával.

III.

A Pp. 213. §-ának (2) bekezdése szerint a bíróság egyes kereseti kérelmek felől vagy a kereseti kérelemnek önállóan elbírálható egyes részei felől külön ítélettel (részítélet) is határozhat, ha ebben a vonatkozásban további tárgyalásra nincs szükség, és ha a többi kereseti kérelem vagy beszámítási kifogás eldöntése végett a tárgyalást el kell halasztani. A részítélet a később hozott ítélettel a beszámításra kifogásra, illetőleg a viszontkeresetre vonatkozó tárgyalás eredményéhez képest hatályon kívül helyezhető, vagy megfelelően módosítható.

Az ítélet teljességének a Pp. 213. §-a (1) bekezdésében megfogalmazott elve alól a törvény - a közbenső ítélet mellett - kivételt enged a részítélet esetében. Ilyen tartalmú határozat hozatalának általában keresethalmazat, vagy a kereseti kérelem egyes részeinek önálló elbírálhatósága esetében van helye, ha az eldöntésre váró rész tekintetében további tárgyalásra nincs szükség, és a többi kereseti kérelem vagy beszámítási kifogás elbírálásához a tárgyalás elhalasztása szükséges. A jogszabály azáltal, hogy az adott tárgyaláson még el nem bírálható beszámítási kifogást önmagában is részítélet hozatalának lehetséges okai közé sorolja, egyben elhárítja az akadályt a további tárgyalást nem igénylő - akár a kereset egészét kitevő - kérdések eldöntése elől. Ha a beszámítási kifogás utóbb sikerre vezet, a részítélet folytán pervesztes alperes sérelmének orvoslását megfelelően biztosítja a részítélet relatív (feltételes) jogereje.

A Ptk. 296. §-ának rendelkezéseiből következően a beszámítás anyagi jogi következményeként a követelések - a beszámítás erejéig - megszűnnek. A másodfokú eljárásban érvényesülő részleges kivételtől eltekintve [Pp. 247. § (3) bek.], nincs olyan eljárási szabály, amely a beszámítást az ellenkövetelés azonnali és kétségtelen bizonyítottságához (likviditásához) kötné. A jogvita elbírálása során ezért a bíróságnak általában együttesen kell vizsgálnia mind a követelés, mind az ellenkövetelés megalapozottságát, és a bizonyítási eljárás eredményéhez képest kell állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a beszámítás folytán a felperes követelése egészben vagy részben megszűnt-e. A részítélet hozatala a bíróság belátásától függ; a konkrét körülmények mérlegelésével kell döntenie abban a kérdésben, hogy részítélet esetén nem sérül-e szükségtelenül a beszámítási kifogást előterjesztő alperesnek a szembenálló követelések együttes elbírálásához fűződő érdeke, illetőleg mennyiben indokolt a felperes jogvédelme vagy - pergazdaságossági okból - a jogvita részleges lezárása.

A beszámítási kifogás tárgyában folytatott pert befejező ítélet tartalmát illetően a Pp. csak a jogerős részítélet hatályon kívül helyezhetőségét és módosíthatóságát említi, s nem szól az ítélet rendelkező részének tartalmáról, ha a részítéletében a bíróság a keresetet egészében bírálta el, s a beszámítási kifogás a per ezt követő szakában aaptalannak bizonyul. Mivel a bíróság az önálló igényérvényesítési eszközzel (a keresettel) érvényesített követelés fennállásáról dönt, így az ítélet nem tartalmazhatja beszámítási kifogás elutasítását. Az eljárást befejező ítéletében a bíróság a szóban forgó esetben ezért a jogerős részítéletet hatályában fenntartja.

A kifejtettekre figyelemmel a jogegységi tanács - a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében (Bszi. 27. §) - a rendelkező részben foglaltak szerint határozott, és döntését a Bszi. 32. §-ának (4) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2000. május 31.

Dr. Solt Pál s. k.,
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Kazay László s. k.,
előadó bíró

Dr. Fehér Ferenc s. k.,
bíró

Dr. Haitsch Gyula s. k.,
bíró

Dr. Horeczky Károly s. k.,
bíró

Dr. Murányi Katalin s. k.,
bíró

Dr. Szőke Irén s. k.,
bíró